

Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv

Till finansutskottet

Finansutskottet har berett övriga berörda utskott tillfälle att avge yttrande över budgetpropositionen för år 2008 (volym 1) om den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2008, utgifternas fördelning på utgiftsområden, beräkning av statsinkomsterna, förslag till utgiftstak för staten och låneramar samt de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar de berör respektive utskotts beredningsområde. Arbetsmarknadsutskottet har beredningsansvaret för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv.

Utskottet kommenterar även oppositionens förslag till ramar i respektive partimotion 2007/08:Fi277 (s), 2007/08:Fi276 (v) och 2007/08:Fi278 (mp).

Yttrandet är disponerat på följande sätt. Under rubriken Riktlinjer för politiken m.m. redovisas den del av regeringens ekonomiska politik som särskilt avser frågor som omfattas av arbetsmarknadsutskottets beredningsområden och ramarna för utgiftsområdena 13 och 14. Därefter redovisas motionerna i motsvarande delar. Under skilda rubriker tar utskottet sedan upp frågor om arbetslöshetsförsäkringen m.m., konjunkturberoende program och kommunersättning vid flyktingmottagande, som sammantaget omfattar huvuddelen av de beloppsmässiga skillnader som finns mellan regeringen och partiernas förslag till ramnivåer. I dessa avsnitt refereras till både propositionen och motionerna. Avslutningsvis sammanfattar utskottet sina slutsatser.

Socialdemokraternas, Vänsterpartiets respektive Miljöpartiets förslag till anslag på dessa utgiftsområden finns i motionerna 2007/08:A398 (s), 2007/08:A394 (s), 2007/08:A380 (v), 2007/08:A348 (v) och 2007/08:A386 (mp). Dessa förslag kommer att behandlas i arbetsmarknadsutskottets budgetbetänkande. Detsamma gäller vissa yrkanden i Socialdemokraternas motion 2007/08:Fi277 som bereds i arbetsmarknadsutskottet.

I det följande refereras motioner utan återgivande av årtal (2007/08).

Utskottets överväganden

Riktlinjer för politiken m.m.

Propositionen

I budgetpropositionen framhålls att det övergripande och viktigaste målet för regeringens politik är att minska det utanförskap som under en lång rad år tillåtit växa sig stort. Regeringen beräknar att 175 000 färre personer kommer att befinna sig i utanförskap under de kommande åren. Sysselsättningen väntas öka med nästan 200 000 personer, samtidigt som 90 000 färre personer kommer att vara i arbetslöshet.

Arbete utgör grunden för ekonomisk och social välfärd såväl för den enskilde som för samhället i stort. För den enskilde ger arbetet möjlighet att påverka och utforma sitt eget liv. Att vara behövd sporrar till delaktighet och ansvarstagande. Arbete är också den helt dominerande källan för att finansiera den offentliga välfärden. Det är ytterst genom människors arbete som de gemensamma kostnaderna för skola, vård och omsorg, liksom för de olika trygghetssystemen, finansieras. En hög sysselsättning är dessutom av betydelse för fördelningen av ekonomiska resurser mellan människor. Sedan början av 1990-talet har skillnaderna i ekonomisk standard mellan människor i Sverige ökat. Personer som har stått utanför arbetsmarknaden i varaktigt utanförskap har haft en sämre inkomstutveckling än de som haft ett arbete.

När det gäller *sysselsättningsutvecklingen* konstaterar regeringen att den politik som förts sedan valet 2006 varit inriktad på att göra det mer lönsamt att arbeta och mer lönsamt att anställa. Denna inriktning, tillsammans med den goda konjunkturen, har medfört att sysselsättningen under det senaste året ökat i snabb takt. I somras nåddes den förra regeringens mål om att 80 % av befolkningen i åldern 20–64 år ska vara reguljärt sysselsatt. Arbetslösheten närmar sig sin lägsta nivå sedan början av 1990-talet och arbetskraftsdeltagandet ökar. Under år 2008 kommer den öppna arbetslösheten i genomsnitt att ligga på 4 %. Under åren 2009 och 2010 väntas sysselsättningen öka marginellt samtidigt som den öppna arbetslösheten stiger något för att år 2010 uppgå till 4,3 %.

Sysselsättningseffekten av de reformer som föreslogs i budgetpropositionen för 2007 bedömer regeringen vara betydande. Sysselsättningsnivån bedöms på lång sikt höjas med 2,5 % och jämviktsarbetslösheten minska med 0,4 procentenheter. De tillkommande reformerna och aviseringarna sedan förra årets budgetproposition väntas höja sysselsättningsnivån med ytterligare 0,7 %. Jämviktsarbetslösheten sänks ytterligare några tiondels procentenheter. Den fulla effekten nås först efter år 2010.

Regeringen konstaterar att det övergripande målet för sysselsättningspolitiken under många år varit full sysselsättning men att målet trots detta inte preciserats i termer av sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraftsdeltagande. En fördjupad analys av målet och möjliga indikatorer kommer därför att presenteras under hösten.

Regeringen föreslår i propositionen bl.a. följande nya åtgärder för att öka sysselsättningen, minska utanförskapet och skapa fler vägar tillbaka till arbete.

Under rubriken *Starkare drivkrafter för arbete genom jobbskatteavdrag* framhålls att skatte- och ersättningssystemen skapar stora tröskeeffekter på arbetsmarknaden för låginkomsttagare. Det andra steget i jobbskatteavdraget förstärker ytterligare drivkrafterna för arbete, såväl för personer som i dagsläget är arbetslösa eller står utanför arbetsmarknaden som för dem som redan arbetar.

Under rubriken *En väl fungerande sjukförsäkring med fler vägar tillbaka till arbete* anförs bl.a. att en bättre fungerande sjukförsäkring ska skapas genom att dagens långsamma och passiviserande sjukskrivningsprocess ersätts med en rehabiliteringskedja med preciserade tidsgränser för de olika momenten vid prövning av arbetsförmågan. En rehabiliteringsgaranti införs som täcker de medicinska rehabiliteringsinsatser som behövs för återgång i arbete. Särskilda nystartsjobb, s.k. nyfriskjobb, med en högre subventionsgrad än de vanliga nystartsjobben, införs för personer som stått utanför arbetsmarknaden en längre tid på grund av sjukdom.

I avsnittet *En väl fungerande arbetsmarknad för fler jobb* presenterar regeringen åtgärder som man menar kommer att leda till att arbetsmarknadens funktionssätt förbättras. Arbetslöshetsförsäkringen förändras så att avgiftsnivån i försäkringen kopplas till nivån på utbetalda ersättningar. Den tidigare införda s.k. förhöjda finansieringsavgiften ersätts av en arbetslöshetsavgift som ska motsvara 33 % av arbetslöshetskassornas utbetalningar av inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Därmed stimuleras en lönebildningsprocess som förstärker efterfrågan på arbetskraft. För att stimulera arbetsgivare att anställa vidgas möjligheten till nystartsjobb även till anställningar i den offentliga sektorn. Därmed förbättras möjligheterna för bl.a. långtidsfrånvarande kvinnor att få ett nystartsjobb. Utbudet på arbetskraft stimuleras bl.a. genom att möjligheten att uppbära arbetslöshetsersättning på deltid begränsas och genom att två ytterligare karensdagar införs i försäkringen.

Regeringen nämner också under våren presenterade förslag, exempelvis instegsjobben för nyanlända invandrare och flyktingar och jobbgarantin för ungdomar, som viktiga vägar från utanförskap till arbete.

Motionerna

Enligt *Socialdemokraterna* i motion Fi277 går det bra för Sverige, men fortfarande märks det inte för alla. Långtidsarbetslösheten biter sig fast, och de som har det allra svårast och behöver försörjningsstöd är lika många som för ett år sedan. Regeringen försitter den chans som högkonjunkturen ger att ta tag i dessa problem och hjälpa dem som står längst från arbetsmarknaden tillbaka till arbetet.

Socialdemokraterna påpekar att 2006 var ett starkt år för svensk ekonomi som helhet, inte minst på arbetsmarknaden. Sysselsättningen ökade med 93 000 personer mellan augusti 2005 och augusti 2006, och detta utan att ersättning i arbetslöshetsförsäkringen försämrades eller skatterna för höginkomsttagare eller förmögna sänktes. Regeringen har inte med trovärdighet kunnat visa att den fortsatt positiva utvecklingen på arbetsmarknaden är en följd av den förda politiken, snarare än en följd av den starka konjunkturen.

I det rådande konjunkturläget krävs enligt *Socialdemokraterna* en mindre kvantitet än tidigare när det gäller insatser i form av hjälp och stöd till arbetssökande. Fokus måste nu ligga på att rusta dem som står allra längst från arbetsmarknaden så att de också kan få jobb. Men regeringen ”målar i stället med breda penseldrag” genom att bl.a. sänka skatter för företag i vissa branscher utan krav på att företagen nyanställer. När det exempelvis gäller långtidsarbetslösheten bland ungdomar har, trots den goda konjunkturen, 7 500 ungdomar varit arbetslösa längre än tre månader, vilket motsvarar en ökning med 300 % under regeringens första år vid makten. I stället för att rikta särskilda insatser till dessa ungdomar väljer regeringen att ge alla företag som redan har anställt ungdomar en skattesubvention utan att de behöver göra en enda nyanställning.

Samtidigt som stora grupper inte kommer in på arbetsmarknaden har många företag svårt att finna kvalificerad arbetskraft. *Socialdemokraterna* anser att politiken bör riktas in på att bygga broar från långtidsarbetslöshet till jobb, inte minst i någon av alla de branscher där det råder brist på arbetskraft. Arbetsmarknadspolitikerna bör riktas om så att den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen utökas inom de totala volymerna. För ungdomar föreslås en ny form av kortare kvalificerad arbetsmarknadsutbildning, avstamputbildning, och s.k. introjobb, som ger ungdomar möjlighet att färdigutbildas i ett yrke under kvalificerad handledning.

Socialdemokraterna avvisar regeringens genomförda och föreslagna förändringar i arbetslöshetsförsäkringen. I stället ska försäkringen förbättras så att de flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst, genom höjd ersättningsnivå och höjt tak. Begränsningen av möjligheten att använda arbetslöshetsförsäkringen på deltid är ett hårt slag mot främst kvinnor som ofrivilligt arbetar deltid. *Socialdemokraterna* vill lagstifta så att heltid blir en rättighet och deltid en möjlighet. Regeringens förslag att knyta nivån på arbetslöshetsavgiften till arbetslösheten avvisas av *Socialdemokraterna* då man

anser att arbetslöshetsförsäkringen ska finansieras solidariskt. I övrigt föreslås bl.a. utökad programverksamhet och ett fempunktsprogram för integration.

Även *Vänsterpartiet* konstaterar i motion Fi276 att svensk ekonomi på flera sätt fortsätter att gå mycket bra. Arbetslösheten har under det föregående året fortsatt att sjunka och sysselsättningen har ökat. Ännu står dock många människor utanför arbetsmarknaden. Den politik som presenteras i budgetpropositionen innebär enligt *Vänsterpartiet* att de problem som finns parallellt med den tillfälligt goda konjunkturen negligeras eller förvärras.

Vänsterpartiet beklagar att full sysselsättning i dag inte längre är det främsta målet för den ekonomiska politiken. I stället förs en EU-anpassad politik byggd på nyliberala teorier. Arbetsmarknaden betraktas som vilken marknad som helst, där utbud och efterfrågan bestämmer priset på varan. I verkligheten är arbetsmarknaden inte vilken marknad som helst. Arbete är en grundläggande social process, och arbetslöshet är ett samhällsproblem med samhälleliga lösningar, inte något vars hela tyngd individen ska tvingas bära.

Som ett feministiskt parti anser *Vänsterpartiet* att en omfattande offentlig sektor varit, och alltjämt är, avgörande för att skapa ett jämställt samhälle genom att den omvandlar obetalt arbete till betalt. Partiets kvalitetsstrategi på fler anställda i offentlig verksamhet, den s.k. jobsatsningen, kommer att förbättra kvinnors arbetsvillkor i kommuner och landsting. En lagstadgad rätt till heltid, liksom begränsningar i rätten att visstidsanställa, behövs också för att ge kvinnor samma möjligheter i arbetslivet som män. Strukturella insatser är viktiga för att bryta ojämlikheten på arbetsmarknaden när det gäller löneskillnaden mellan kvinnor och män.

Vänsterpartiet avvisar stora delar av den arbetsmarknads- och integrationspolitik som regeringen presenterat i budgetpropositionen och tidigare under året. Arbetslöshetsförsäkringen föreslås återfå tidigare regelverk och den förhöjda avgiften tas bort. Vid halvårsskiftet höjs också både golv och tak i försäkringen enligt partiets förslag. Programverksamheten utökas och både Arbetsförmedlingen och Arbetsmiljöverket tillförs resurser. Kommunersättningarna vid flyktingmottagande höjs och en amnesti genomförs i asylprocessen den 1 juli 2008.

Miljöpartiet konstaterar i motion Fi278 att regeringen trots en exceptionellt stark arbetsmarknad med historiska ökningar av sysselsättningen konsekvent fortsätter att sänka skatterna för dem med höga inkomster och försämra de sociala försäkringarna för dem som står utanför arbetsmarknaden. Regeringen tycks okänslig för att en majoritet i Sverige förväntar sig trygga socialförsäkringar som ger skydd vid arbetslöshet och sjukdom.

Trots att regeringens viktigaste prioritering är ökad sysselsättning har man, enligt *Miljöpartiets* bedömning, inte lyckats presentera några mål för arbetsmarknadspolitiken. Resursutnyttjandet i ekonomin blir alltmer ansträngt med arbetskraftsbrist i flera branscher. Samtidigt är det fortfa-

rande hög arbetslöshet i synnerhet bland ungdomar och personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Människor som står långt från arbetsmarknaden har fortfarande svårt att få arbete. Många personer tvingas dessutom till otrygga anställningsformer och ofrivilligt deltidsarbete.

Förslaget om nyfriskjobb innebär att regeringen tagit till sig något av kritiken när det gäller behovet av subventionerade anställningar för dem som står långt från arbetsmarknaden. Politiken är dock fortfarande otillräcklig. Bland annat saknas helt satsningar på sociala företag, som lyckats mycket väl i sitt arbete med att få in människor som står långt från arbetsmarknaden. För Miljöpartiet är det en prioriterad fråga att verka för en jämställd arbetsmarknad genom medvetna insatser som syftar till att bryta upp mans- och kvinnodominerade branscher. Regeringens viktigaste satsning för att skapa nya jobb tycks vara att subventionera fram nya tjänstjobb. Miljöpartiet anser att det är lika viktigt att nya kvalificerade arbeten inom nya industri- och tillverkningsföretag växer fram. Den enorma potential som finns i omvandlingen av det gamla industrisamhället till ett modernt hållbart samhälle tycks regeringen vara blind för.

A-kassan borde, enligt Miljöpartiet, förbättras genom att ersättningen höjs till 80 % under hela ersättningsperioden, studerandevillkoret återinförs och kvalifikationsreglerna förbättras så att fler arbetslösa får tillgång till a-kassan. Partiet avvisar förslagen om försämrade ersättning vid deltidsarbetslöshet och två nya karensdagar och vill dessutom sänka avgiften. Även större delen av regeringens förslag om neddragning av antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen avvisas. Partiet föreslår också bl.a. att ersättningen till kommunerna för flyktingmottagande ökas och att friåret återinförs.

Utskottets ställningstagande

Enligt såväl regeringens som olika mät- och prognosinstituts bedömningar är arbetsmarknadsläget fortsatt gott. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningen har ökat kraftigt och arbetslösheten har minskat. Den öppna arbetslösheten har dock inte minskat i samma utsträckning som sysselsättningen har ökat. Det förklaras av att arbetskraftsdeltagandet samtidigt har ökat och antalet deltagare i konjunkturberoende program har minskat. Både regeringen och externa bedömare förväntar sig en fortsatt hög ekonomisk tillväxt och positiv utveckling på arbetsmarknaden under 2007 och 2008. Dock finns indikationer på ökande arbetskraftsbrist i vissa branscher.

Utskottet noterar att *Statistiska centralbyrån (SCB)* i dagarna presenterat den officiella arbetsmarknadsstatistiken, Arbetskraftsundersökningarna (AKU) för september 2007. Enligt AKU har sysselsättningen ökat med 85 000 personer. Ökningen var jämnt fördelad mellan män och kvinnor. Mellan september 2006 och september 2007 steg sysselsättningsintensiteten med 0,9 procentenheter till 75,3 % av befolkningen 16–64 år. Ungdomar 16–24 år stod för närmare hälften av sysselsättningsökningen.

Antalet anställda steg med 81 000 personer under samma period, varav mer än fyra av fem fick fasta anställningar. Antalet personer i arbete, dvs. ej frånvarande, ökade kraftigt, med 122 000 personer eller hela 3,1 %, bl.a. beroende på att sjukfrånvaron sjönk. Antalet arbetade timmar under september 2007 – 151 miljoner timmar i genomsnitt per vecka – är också det högsta uppmätta värdet sedan mätningarna började 1963. Arbetslösheten sjönk från 4,9 till 4,2 %, enligt SCB:s sätt att mäta. Utskottet kan i sammanhanget påminna om att SCB fr. o. m. AKU för oktober 2007 övergår till att i det svenska arbetslöshetstalet även inräkna heltidsstuderande som söker och kan ta ett arbete. Därigenom kommer den officiella statistiken att redovisas i överensstämmelse med internationella riktlinjer.

Även enligt *Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS)* har arbetslösheten sjunkit kraftigt under året. I slutet av september 2007 var 3,3 % av arbetskraften, eller 158 000 personer, inskrivna som arbetslösa vid landets arbetsförmedlingar. Det innebär en minskning med 0,9 procentenheter, eller 39 000 personer, jämfört med september 2006. Fortfarande är det något fler män än kvinnor som är arbetslösa. Bland ungdomarna mellan 18 och 24 år uppgick arbetslösheten till 36 000 personer, en minskning med 4 000 på ett år. Långtidsarbetslösheten (antalet personer som varit arbetslösa kontinuerligt minst 6 månader, eller för ungdomar under 25 år minst 100 dagar) har sedan förra året ökat med 2 000, och uppgick i slutet av september 2007 till knappt 50 000 personer. För ungdomarna har nivån på ett år gått upp från 2 000 till 8 000. Samtidigt minskade andelen personer som deltar i arbetsmarknadsprogram med aktivitetsstöd till 1,1 % av arbetskraften, eller 54 000 personer, vilket är nästan en halvering på ett år. Nedgången är särskilt påfallande när det gäller ungdomar.

Arbetslösheten bland utrikes födda har sjunkit med 6 000 personer till 45 000 personer jämfört med för ett år sedan. I en särskild sammanställning från oktober 2007 om arbetsmarknadsläget för personer födda utomlands, konstaterar AMS att arbetsmarknadsutvecklingen för utrikesfödda är positiv. Arbetslösheten sjunker och sysselsättningen ökar. Men sysselsättningen är fortfarande betydligt lägre för personer födda utomlands, 82 % för inrikesfödda jämfört med drygt 60 % för utomeuropeiskt födda under första halvåret 2007. Det finns också ett tydligt samband mellan arbetskraftsdeltagande och tid i Sverige. Sysselsättningen i den grupp som varit kortare tid än fem år i Sverige var ca 50 % under år 2006 och variationen är stor i gruppen. En första genomgång av nyanländas kompetens visar emellertid att flera tusen personer har en inriktning mot yrken där det finns en stor efterfrågan på arbetskraft.

Utskottet finner den överlag fortsatt starka utvecklingen mycket glädjande. Sysselsättningen fortsätter att öka, särskilt bland ungdomar. Det är enligt utskottets mening också djupt tillfredsställande att det i lika stor utsträckning tycks vara kvinnor som män som tar steget från utanförskap.

Utskottet vill också framhålla det positiva att av de ytterligare 81 000 personer som fått en anställning sedan september förra året har över 80 % blivit fast anställda.

Arbetslösheten sjunker både i SCB:s och i AMS mätningar såväl avseende arbetskraften generellt som i de flesta mätkategorier. Mycket glädjande är att även arbetslösheten bland utrikes födda i AMS siffror sjunker särskilt kraftigt, om än från en högre nivå. Undantaget från den positiva trenden är, enligt AMS, antalet långtidsarbetslösa, som har stigit under det gångna året. Ökningen är relativt kraftig bland unga. Till en del kan ökningen förklaras av den programvolymminskning som genomförts under året och som varit särskilt märkbar i ungdomsgruppen. En övergång från arbetslöshet i program till öppen arbetslöshet är enligt utskottets mening inte heller med nödvändighet negativ i ett läge med god efterfrågan på arbetsmarknaden. Den arbetssökande har då både goda möjligheter och incitament att snabbt kunna acceptera ett erbjudande om arbete.

Utskottet vill emellertid inte bortse från att det inom gruppen långtidsarbetslösa finns arbetssökande som – trots den goda konjunkturen – behöver särskilt stöd för att kunna ta det sista steget in på arbetsmarknaden. Det är av flera skäl viktigt att detta stöd skyndsamt kan sättas in och få effekt. För det första visar forskningen att sannolikheten att hitta ett arbete minskar med tiden som personen är arbetslös, bl.a. på grund av att den arbetslöses yrkeskompetens riskerar att avta eller uppfattas avta med tiden utanför arbetsmarknaden. För det andra är det viktigt att steget från arbete till utanförskap kan tas innan en konjunkturnedgång åter försämrar möjligheterna. För det tredje är det med hänsyn till individen centralt att arbetslösheten inte blir så lång att den i sig leder till passivitet. Slutligen bör stödet vara effektivt och ge snabbt resultat för att inte skapa inlåsning.

Det är därför med tillfredsställelse som utskottet kan konstatera att regeringen skapar ytterligare vägar tillbaka till arbete, med särskild inriktning på dem som står längst från arbetsmarknaden. Sedan den 2 juli 2007 kan långtidsarbetslösa delta i individuellt utformade, intensifierade jobbsökaraktiviteter med coachning som utgör fas ett av jobb- och utvecklingsgarantin. Vid behov ges i fas två värdefull arbetsplatskontakt, i form av praktik eller arbetsträning, som sedan kan leda vidare till anställning.

Utskottet noterar att kvinnor, enligt AMS uppgifter, står för hela det senaste årets nettoökning av långtidsarbetslösa personer i åldern 16–64 år. Bland män är långtidsarbetslösheten så gott som oförändrad. Mot denna bakgrund välkomnar utskottet särskilt att nystartsjobben från den 1 januari 2008 vidgas till att även omfatta anställningar inom offentlig sektor. Nystartsjobben har hittills, på grund av sin begränsning till privat sektor, i huvudsak gått till manliga arbetssökande. Genom vidgningen ges många långtidsarbetslösa kvinnor en reell möjlighet att få ett riktigt jobb till avtalsenlig lön.

När det gäller långtidsarbetslösa ungdomar – dvs. enligt AMS definition personer 18–24 år som varit arbetslösa minst 100 dagar – vill utskottet framhålla att flera åtgärder redan har vidtagits, bland annat den halvering av socialavgifterna för ungdomar som fyllt 18 men inte 25 år som gäller från den 1 juli 2007 och nystartsjobben, som ungdomar mellan 20 och 24 år kvalificerar sig till redan efter sex månaders arbetslöshet.

Utskottet kan vidare konstatera att ungdomar generellt är en heterogen grupp, vilket gör utformandet av stödinsatser svårare. Ur det perspektivet ställer sig utskottet mycket positivt till den jobbgaranti för ungdomar som regeringen kommer att införa den 1 december 2007 (jfr prop. 2006/07:118 *En jobbgaranti för ungdomar* som för närvarande bereds i utskottet). I beskrivningen av jobbgarantin anför regeringen att den mot bakgrund av den kartläggning som gjorts av Utredningen om en flexiblare arbetsmarknadsutbildning i betänkandet *Arbetsmarknadsutbildning för bristyrken och insatser för arbetslösa ungdomar* (SOU 2007:18) anser att ungdomar i jobbgarantin bör få en tidig kvalificerad bedömning och hjälp av en personlig rådgivare eller mentor. Deltagarna bör enligt propositionen också få ett aktivt stöd och uppföljning av sitt arbetssökande kontinuerligt under hela sin arbetslöshetsperiod. Dessa insatser ska intensifieras under den inledande perioden i jobbgarantin. Efter den inledande perioden bör det aktiva matchningsarbetet kombineras med förstärkta insatser som kan vara praktik eller utbildning. I syfte att dra nytta av olika aktörers kunskaper och erfarenheter bör aktiviteterna inom jobbgarantin kunna utföras såväl i arbetsförmedlingens egen regi som av andra anordnare som tillhandahåller tjänster som förmedlingen kan upphandla. Utskottet kan mot denna bakgrund konstatera att jobbgarantin medger en tidig, snabb och kvalificerad bedömning av de arbetssökandes individuella behov och svarar mot de mycket skilda förutsättningar som finns bland unga arbetslösa. Utskottet vill i sammanhanget uttrycka sin uppskattning över att problemet med långtidsarbetslöshet bland ungdomar ges uppmärksamhet även i partiernas motionsförslag och vill inte utesluta att det bland dessa kan finnas en del idéer som skulle kunna rymmas inom ramen för jobbgarantin för ungdomar.

Sammanfattningsvis anser utskottet att regeringens politik i kombination med den goda konjunkturen har medfört en avgörande förbättring av arbetsmarknaden under det gångna året. Samtidigt visar regeringen att den tar problemet med ökad långtidsarbetslöshet bland framför allt kvinnor och ungdomar på stort allvar.

Ramarna för utgiftsområdena 13 och 14

Partiernas förslag till ramar för utgiftsområdena inom arbetsmarknadsutskottets beredningsområde skiljer sig relativt kraftigt åt, i synnerhet vad gäller utgiftsområde 13 Arbetsmarknad. Regeringens förslag till utgiftsramar i förhållande till motionerna framgår av nedanstående tabell.

Tabell. Förslag till ramar för utgiftsområdena 13 och 14 (tusental kronor)

		Regeringen	S	V	Mp
UO 13	Arbetsmarknad	61 760 699	+11 203 000	+3 373 185	+5 418 000
UO 14	Arbetsliv	1 195 617	+30 000	-91 000	+93 000

Utskottet har valt att i nedanstående avsnitt ta upp tre områden till närmare diskussion: förändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m., konjunkturberoende program och kommunersättning vid flyktingmottagande. Dessa svarar tillsammans för huvuddelen av den beloppsmässiga skillnaden mellan regeringens och partiernas olika förslag till ramnivå för utgiftsområde 13.

Arbetsmarknadsutskottet finner inte anledning att inför finansutskottets behandling av utgiftsramarna i övrigt kommentera de partiskillnader som finns inom utgiftsområdena 13 och 14. Dessa skillnader behandlas i detalj i arbetsmarknadsutskottets budgetbetänkande. Utskottet återkommer nedan under rubriken Utskottets slutsatser till sin övergripande bedömning av riktlinjerna för den ekonomiska politiken, ramnivåerna och beräkningen av statens inkomster, såvitt avser utskottets beredningsområde.

Utskottet vill avslutningsvis i detta sammanhang också kort beröra frågan om *skattekrediteringar och redovisning av utgifter på budgetens inkomstsida*. Enligt budgetpropositionen avser regeringen att frångå nyttjandet av skattekrediteringar för stöd som är att likställa med utgifter, detta i syfte att ge utgiftstaket dess avsedda betydelse. Därför kommer fr. o. m. budgetåret 2008 bl.a. medel till de särskilda anställningsstöden och stöd till skyddat arbete hos offentliga arbetsgivare (OSA) att lämnas som bidrag i stället för i form av kreditering av arbetsgivarnas skattekonto.

Vänsterpartiet motsätter sig i motion Fi276 denna åtgärd och vill även återinföra ett antal nyligen avvecklade arbetsmarknadspolitiska stöd som krediteringar på skattekonto, trots att dessa stöd är att betrakta som utgifter. Stöden uppgår till sammanlagt ca 4,3 miljarder kronor. Av andra motioner framgår att Vänsterpartiet jämställer dessa skattekrediteringar med exempelvis skattekrediteringar för nystartsjobb.

När det gäller jämförelsen med nystartsjobben kan utskottet inte dela Vänsterpartiets synsätt och påminner om vad som sades redan i förra årets yttrande till finansutskottet (2006/07:AU1y):

Nystartsjobben är dock något principiellt annorlunda än de arbetsmarknadspolitiska stöd som hittills lämnats i form av skattekreditering. Det är för det första inte ett arbetsmarknadspolitiskt program. Nystartsjobben ska vara en rättighet för alla som varit utanför arbetsmarknaden under viss tid oavsett hur jobbet har förmedlats. Någon anvisning från arbetsförmedlingen som vid andra program förutsätts alltså inte. Arbetsgivaren befrias från en avgift som han annars skulle ha varit skyldig att betala.

Vänsterpartiets sätt att använda krediteringar på skattekonto skulle – om de blev verklighet – undergräva utgiftstakets funktion, vilket utskottet anser djupt beklagligt. Enligt utskottets mening är det angeläget att stöd

som i realiteten är att betrakta som utgifter också redovisas under ett utgiftsområde för att upprätthålla budgetdisciplinen och åstadkomma tydlighet och åskådlighet i budgeten. Utformningen av Vänsterpartiets förslag i detta avseende försvårar också avsevärt möjligheterna att jämföra regeringens och partiernas olika budgetalternativ.

Förändringar i arbetslöshetsförsäkringen m.m.

Propositionen

Regeringen framför i budgetpropositionen att arbetsmarknadspolitiken behöver effektiviseras och arbetslinjen stärkas i syfte att få fler i arbete. Därför fortsätter reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen till den omställningsförsäkring den ska vara. I propositionen presenterar regeringen tre större förändringar i arbetslöshetsförsäkringens regelverk.

Regeringen avser att *begränsa möjligheten att uppbära arbetslöshetsersättning vid deltidsarbetslöshet*. Förändringen, som genomförs i förordning, kommer att träda i kraft den 1 januari 2008. I dag kan hela ersättningsperioden om 300 ersättningsdagar (450 dagar för föräldrar till barn under 18 år) användas vid deltidsutfyllnad. Dagens konstruktion och tillämpning av regelverket innebär att en person som är arbetslös på deltid kan få fyllnadsersättning under en mycket lång tid, upp till närmare sex år för den som uppbär ersättning en dag i veckan. Rätten att återkvalificera sig under en pågående period av deltidsarbetslöshet innebär dessutom att fyllnadsersättningen i vissa fall kan betalas ut i upp till 18 år.

Möjligheten att få deltidsutfyllnad leder till negativa marginaleffekter då värdet av att öka arbetstiden reduceras till följd av minskad arbetslöshetsersättning. Många människor riskerar därmed att fastna i en långvarig deltidsarbetslöshet. Undersökningar har också visat att ersättning även utges till många som egentligen inte vill arbeta heltid. Regelverket leder alltså till ett visst överutnyttjande. Samtidigt är möjligheten att uppbära deltidsersättning viktig, eftersom den gör att många kan ta ett deltidsarbete och därmed få en förankring på arbetsmarknaden.

Efter förändringen kommer endast 75 ersättningsdagar att kunna användas för deltidsutfyllnad inom nuvarande ersättningsperiod på 300 dagar (450 dagar för föräldrar till barn under 18 år). Efter att hänsyn tagits till ökade kostnader för fler öppet arbetslösa beräknas utgifterna till följd av deltidsreformen minska med 898 miljoner kronor för år 2008. Regeringen beräknar att utgifterna minskas med 3,9 miljarder kronor för år 2009 och med 4,1 miljarder kronor för år 2010 i förhållande till beräkningen i vårpropositionen.

Vidare föreslår regeringen att *två ytterligare karensdagar i arbetslöshetsförsäkringen* införs den 1 juli 2008 för att öka drivkraften hos sysselsatta att byta jobb utan mellanliggande arbetslöshetsperiod. Förslaget innebär att utgifterna för bidrag till arbetslöshetsersättning under år 2008 minskas med

60 miljoner kronor. För åren 2009 och 2010 beräknas utgifterna minska med 110 miljoner kronor respektive år i förhållande till den beräkning som låg till grund för 2007 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen avser att ytterligare stärka drivkrafterna för fackförbund att vara ansvarsfulla i löneförhandlingarna och för arbetslöshetskassorna att öka kontrollen av felaktiga utbetalningar. Regeringen kommer därför att föreslå att *avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen tydligare kopplas till utgifterna* från den 1 juli 2008. Den nya avgiften kommer att benämnas arbetslöshetsavgift och ersätter den nuvarande s.k. förhöjda finansieringsavgiften. Arbetslöshetsavgiften kommer att motsvara 33 % av arbetslöshetskassans utbetalningar av inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning. Avgiften kommer således att bli lägre i kassor med låga utbetalningar än i kassor med höga utbetalningar. Reformen påverkar lönebildningen och arbetslöshetskassornas beteende på ett sådant sätt att sysselsättningen bedöms bli varaktigt högre. Arbetslöshetsavgiften får högst uppgå till 300 kr per månad, dvs. samma nivå som gäller för den nuvarande förhöjda finansieringsavgiften. Personer som får arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd ska vara undantagna från arbetslöshetsavgiften. Nytt är att även arbetslösa som får sjukpenning ska undantas från denna avgift. Utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen har på bara några år minskat kraftigt. Genom den nya avgiften får medlemmarna del av den kraftiga utgiftsminskningen i form av minskade avgifter till arbetslöshetskassorna. Av tabell 1.1 i finansplanen framgår att den nya arbetslöshetsavgiften beräknas medföra att statens inkomster minskar med 1,3 miljarder kronor för år 2008 och 2,9 respektive 2,4 miljarder kronor för åren 2009 och 2010 jämfört med beräkningarna i 2007 års vårproposition.

Motionerna

Socialdemokraterna framhåller i sin motion Fi277 att man har motsatt sig den borgerliga regeringens tidigare försämringar i arbetslöshetsförsäkringen. Partiet motsätter sig även de nu föreslagna förändringarna i försäkringen. För dem som arbetar halvtid innebär deltidsförändringen att en stupstock i a-kassan införs efter cirka sex månader. Försämringen är ett hårt slag mot främst kvinnor som ofrivilligt arbetar deltid. Andelen visstidsanställningar har ökat vilket gör att fler och fler oftare blir arbetslösa i glappet mellan två anställningar. Regeringens förslag om två nya karensdagar i a-kassan slår särskilt hårt mot unga kvinnor eftersom 59 % av kvinnorna mellan 20 och 24 år i dag har en visstidsanställning. Socialdemokraterna vill höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 % och taket till 930 kr per dag. A-kassan bör förbättras på samma sätt även för de människor som både är arbetslösa och sjukskrivna. Socialdemokraterna anser att arbetslöshetsförsäkringen ska finansieras solidariskt och avvisar regeringens förslag om s.k. arbetslöshetsavgift och vill i stället sänka avgiften till arbetslöshetsförsäkringen till den nivå som gällde före den 1 januari 2007.

Socialdemokraterna beräknar att partiets förslag till utformning av arbetslöshetsförsäkringen innebär en utgiftsnivå som ligger 7,4 miljarder kronor högre än regeringens förslag för år 2008 och 10,4 respektive 10,6 miljarder kronor högre än regeringens förslag för åren 2009 och 2010. Förslaget om sänkt avgift i arbetslöshetsförsäkringen till den nivå som gällde före den 1 januari 2007 beräknas minska statens inkomster med 7,1 miljarder kronor per år för perioden 2008–2010 i förhållande till regeringens beräkning.

Enligt *Vänsterpartiet* i motion Fi276 går regeringen genom de föreslagna förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen nu vidare i sina ambitioner att försvaga fackföreningsrörelsen och urholka den svenska avtalsmodellen. Partiet avvisar både två nya karensdagar och begränsningen av möjligheten till deltidutfyllnad i arbetslöshetsförsäkringen. Vänsterpartiet finner det anmärkningsvärt att regeringen mycket aktivt motarbetat förslag om att stärka rätten till heltid, samtidigt som den nu försvårar situationen ytterligare för de deltidsarbetslösa. Partiet vill i stället återställa regelverket i arbetslöshetsförsäkringen och ersättningsnivån i försäkringen och aktivitetsstödet till situationen före den 1 januari 2007. Från och med den 1 juli 2008 bör den högsta dagpenningen i a-kassa och aktivitetsstöd höjas till 916 kr per dag de första 100 dagarna och 866 kr därefter. Även grundbeloppet höjs till 420 kr per dag. Vänsterpartiet vill också återställa avgiftsfiansieringen av arbetslöshetsförsäkringen till 2006 års nivå. Av motionen framgår vidare att Vänsterpartiet vill återinföra skattereduktionen för avgiften till arbetslöshetsförsäkring och medlemsavgiften i fackförening.

Vänsterpartiet beräknar att partiets förslag till utformning av arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet innebär en utgiftsnivå som ligger 5,4 miljarder kronor högre än regeringens förslag för år 2008. Samtidigt räknar partiet emellertid med att deras föreslagna jobsatsning inom offentlig sektor kommer att minska kostnaderna för arbetslöshetsförsäkring och aktivitetsstöd med 3,6 miljarder kronor för år 2008. Netto beräknas därmed utgifterna i jämförelse med regeringens förslag öka med 1,8 miljarder kronor. För åren 2009 och 2010 beräknas en bruttoökning på 12,8 respektive 13,0 miljarder kronor och en nettoökning på 4,6 respektive –0,6 miljarder kronor i förhållande till regeringens beräkning. Förslaget om sänkt avgift i arbetslöshetsförsäkringen beräknas minska statens inkomster med 7,4 miljarder kronor per år för perioden 2008–2010 i förhållande till regeringens beräkning. Partiets förslag att återinföra avdragsrätten för avgift till arbetslöshetsförsäkring och fackföreningsmedlemskap beräknas minska statens inkomster med 4,1 miljarder kronor per år för perioden 2008–2010 i förhållande till regeringens beräkning.

Miljöpartiet menar i motion Fi278 att det behövs förstärkningar i arbetslöshetsersättningen. Miljöpartiet avvisar både förslaget om nya karensdagar och begränsningen av möjligheten till deltidutfyllnad i arbetslöshetsförsäkringen. Partiet anser att försäkringen bör ge en 80-procentig ersättning utan avtrappning och att den inte bör utestänga stora grupper. Ett studeran-

devillkor bör återinföras i a-kassan och reglerna för kvalificering till a-kassan måste förbättras. Samtidigt menar partiet att det är viktigt att sänka nivån på avgifterna i a-kassan med 70 kr per månad eftersom människor nu strömmar ut ur arbetslöshetsförsäkringen då regeringen samtidigt genomfört försämringar i försäkringsskyddet.

Miljöpartiet beräknar att partiets förslag till utformning av arbetslöshetsförsäkringen innebär en utgiftsnivå som ligger 3,8 miljarder kronor högre än regeringens förslag för år 2008 och 6,8 respektive 7,0 miljarder kronor högre än regeringens förslag för åren 2009 och 2010. En sänkt avgift i arbetslöshetsförsäkringen beräknas minska statens inkomster med 3,0 miljarder kronor per år för perioden 2008–2010 i förhållande till regeringens beräkning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan inledningsvis konstatera att den av regeringen föreslagna förändringen i möjligheterna att ta ut arbetslöshetsförsäkring på deltid inte kräver någon förändring av lag. De budgeteffekter som förändringen beräknas medföra underställs emellertid riksdagen genom budgetpropositionen för 2008. De två andra förändringar av arbetslöshetsförsäkringens regelsystem som aviseras i propositionen – ytterligare karensdagar och införandet av en ny arbetslöshetsavgift – förutsätter däremot förändringar i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring och lagen (1997:239) om arbetslöshetskassor. Förslag till sådana lagändringar ska, enligt vad som framförs i propositionen, föreläggas riksdagen under våren 2008.

Eftersom de två sistnämnda förslagen kommer att bli föremål för närmare behandling av riksdagen vid en senare tidpunkt begränsar utskottet sig i detta sammanhang dels till några allmänna kommentarer om arbetslöshetsförsäkringens utgiftsutveckling och förslagen om återgång till regelverket före den 1 januari 2007, dels till att kommentera förslaget om en begränsning av möjligheten att få deltidsersättning.

Det framgår av budgetpropositionen att ca 27,1 miljarder kronor utbetalades i arbetslöshetsersättning år 2006. Utgifterna för arbetslöshetsersättning beräknas uppgå till ca 21,3 miljarder kronor för år 2007 och ca 19,2 miljarder kronor för år 2008. Enligt den senaste statistiken från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) utbetalades 1,3 miljarder kronor för september 2007, vilket är en minskning med 645 miljoner kronor jämfört med samma månad förra året. En stor del av de sjunkande kostnaderna kan enligt IAF härledas till det förbättrade arbetsmarknadsläget.

I den rapport som IAF tagit fram enligt särskilt regeringsuppdrag beräknas emellertid den samlade effekten av de förändringar i försäkringen som trädde i kraft den 1 januari respektive 5 mars 2007 (exklusive begränsningen av den överhoppningsbara tiden) ha minskat kostnaderna med ca 2,9 miljarder kronor, beräknat på 2006 års siffror (IAF 2007:8). IAF gör bedömningen att den faktiska effekten för år 2007 kommer att bli lägre –

ca 2 miljarder kronor – till följd av att den förbättrade arbetsmarknaden lett till lägre utbetalningar. På lång sikt bedöms utbetalningarna av ersättning till följd av de genomförda regelförändringarna bli ca 10 % lägre än om förändringarna inte genomförts. I sammanhanget kan också nämnas att IAF i en annan rapport (IAF 2007:10) prognostiserar att drygt 8,9 miljarder kronor betalas in till staten under år 2007 i s.k. förhöjd finansieringsavgift till följd av den förändring som genomförts i försäkringens intäktssystem.

Utskottet vill först uttrycka sin stora tillfredsställelse över den goda utvecklingen på arbetsmarknaden som, förutom de positiva effekter den haft för de människor som gått från utanförskap till arbete, också varit mycket gynnsam för samhällsekonomin, inte minst i form av minskade kostnader för arbetslöshetsförsäringen. Utskottet noterar också med glädje att de förändringar i riktning mot att göra det mer lönsamt att arbeta som genomförts i bl.a. arbetslöshetsförsäringen enligt exempelvis Konjunkturinstitutet och OECD har bidragit till den goda utvecklingen.

Trots detta förordar oppositionspartierna nu i sina motioner i varierande grad en återgång till tidigare försäkringssystem. Utskottet vill i sammanhanget påminna om vad utskottet uttalade hösten 2007 inför beslutet om förändringarna i arbetslöshetsförsäringen (2006/07:AU3 s. 19):

Oppositionspartierna verkar bortse från risken att dagens generösa system med långa ersättningsperioder och hög ersättningsgrad medför att tiden för att hitta ett nytt arbete kan bli onödigt lång. Försäringen fungerar då mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas. Utskottet anser liksom regeringen att det finns stöd i forskningen för att ersättningsnivån har påverkan på sysselsättningen. En successivt nedtrappad ersättning stärker incitamenten att söka arbete. Sökaktiviteten påverkas liksom benägenheten att acceptera ett arbete, vilket ökar sannolikheten att också få ett arbete.

Utskottet ser ingen anledning att nu göra någon annan bedömning än förra hösten och anser att oppositionspartiernas förslag om ”återställare” skulle motverka ansträngningarna att bryta det kvarvarande utanförskapet. De skulle dessutom vara samhällsekonomiskt mycket kostsamma.

När det gäller förslaget om en begränsning av möjligheten att uppbära arbetslöshetsförsäkring på deltid kan utskottet till att börja med konstatera att olika typer av begränsningar – bl.a. tidsmässiga – varit vanligt förekommande under försäkringens historia (jfr IAF-rapport 2006:22).

När arbetslöshetsförsäringen först reglerades i särskild lagstiftning – med införandet av lagen (1973:370) om arbetslöshetsförsäkring – gjordes möjligheten till deltidsutnyttjande begränsad till 50 ersättningsdagar, med en möjlig förlängning med ytterligare 100 ersättningsdagar efter individuell prövning. I propositionen (prop. 1973:56) motiverades begränsningen på följande sätt: ”[D]et bör undvikas att partiell arbetslöshet under deltidsarbete i kombination med ersättning från arbetslöshetsförsäringen normal-

seras genom att pågå en längre tid. I sådana fall kan det bli så att varken den försäkrade eller hans arbetsgivare har något intresse av att den aktuella situationen förändras.”

Begränsningsregeln slopades 1984, men en ny begränsningsregel om 150 ersättningsdagar infördes redan tre år senare. Med hänvisning till att det även med denna begränsning skulle vara möjligt att uppbära ersättning under orimligt lång tid infördes också i förordning en särskild regel om prövning av ersättningsrätten var sju månader (prop. 1986/87:150, bil. 6). Regeln om begränsning av antalet ersättningsdagar avskaffades återigen år 1993. Sexmånadersprövningen bibehölls emellertid och förtydligades genom ett uttalande av arbetsmarknadsutskottet med innebörden att ersättning normalt sett skulle vara avhängigt av ett intyg från arbetsgivaren om att den anställde inte kunde erbjudas arbetstid i önskad omfattning (1992/93:AU17). Sedan år 2003 ska för detta ändamål det s.k. deltidssystemet användas. Nämnas kan slutligen också att regeringen år 1995 genom ändring i förordning införde en begränsning som innebär att personer som är tillsvidareanställda på deltid inte efter försäkringsperiodens utgång kan få ny deltidserättning så länge de är tillsvidareanställda.

Utskottet kan vidare i sammanhanget notera att det gällande systemet för kontroll av arbetslöshetsersättning till deltidarbetslösa har fått kritik såväl i en rapport från Riksrevisionen (RiR 2006:1) som i två rapporter från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF 2006:22 och IAF 2007:17). IAF finner att anvisningsgraden till arbete för deltid- och timanställda år 2006 var mindre än hälften så hög och år 2007 mindre än en tredjedel så hög som för heltidsarbetslösa. Andelen underrättelser om ifrågasatt ersättningsrätt som arbetsförmedlingen lämnar till kassorna motsvarar heller inte andelen deltid- och timanställda. Inspektionen anser att det finns anledning att se till att de ovan berörda formerna för kontroll av försäkringsreglerna används i lämplig omfattning även när det gäller deltidarbetslösa och timanställda (IAF 2007:17 s. 31). IAF är i båda rapporterna också kritisk mot hur sexmånaderskontrollen av deltidserättningen fungerar.

Riksrevisionen framför i sin rapport att arbetsförmedlingarnas kontroll av hur de deltidarbetslösa uppfyller ersättningsvillkoren är svag jämfört med dess kontrollinsatser avseende helt arbetslösa. Revisionen bedömer risken för att ersättningssystemet överutnyttjas som hög. Mot bakgrund av framför allt de deltidarbetslösas mycket låga sökintensitet är det enligt Riksrevisionen anmärkningsvärt att det relativt sett inte ens görs hälften så många underrättelser till arbetslöshetskassan för de deltidarbetslösa som för de helt arbetslösa. En trolig förklaring till detta är att de deltidarbetslösa kontrolleras mindre noga än de helt arbetslösa (RiR 2006:1 s. 46–47).

Utskottet finner det – bl.a. med hänvisning till de nämnda nyligen presenterade rapporterna – mycket välkommet att regeringen tar sig an frågan om hur fler deltidarbetslösa ska kunna beredas förutsättningar att gå upp till heltidsarbete. En rad av de reformer som har genomförts och som regeringen nu aviserar – exempelvis jobbskatteavdraget, skatteavdraget för hus-

hållsnära tjänster och sänkningen av socialavgifterna på vissa tjänster – är ägnade att öka arbetskraftsefterfrågan hos arbetsgivare samtidigt som incitamenten för de arbetslösa att arbeta mer ökar. Utskottet noterar i sammanhanget att deltidsarbetslösheten också sjunker. I september 2007 var 54 000 inskrivna som deltidsarbetslösa på arbetsförmedlingen, vilket är 9 000 färre än under motsvarande månad i fjol. Antalet timanställda har minskat med 16 000 till 78 000 personer under samma period.

Regeringens förslag att begränsa möjligheten att uppbära arbetslöshetsförsäkring på deltid ska, enligt utskottets mening, ses som ytterligare ett medel att stärka arbetslinjen. Som framgår av utskottets korta redovisning ovan har argumenten för att begränsa tiden med deltidsersättning varit relativt beständiga över tid. Utskottet kan utan svårigheter instämma i de uttalanden om vikten av att försäkringen inte ska användas som en deltidsförsörjning som gjordes av de socialdemokratiska föredragande statsråden redan år 1973 och 1987.

I den nämnda rapporten från Riksrevisionen framförs att det för att stärka arbetslöshetsförsäkringens karaktär av omställningsförsäkring är angeläget att ansträngningarna att påskynda den enskildes övergång till önskad arbetstid kan relateras till en bestämd planeringsperiod. Utskottet instämmer till fullo även i denna bedömning. Det gällande systemet har möjliggjort att en deltidsanställning har kunnat ”fyllas ut” med arbetslöshetsersättning under mycket lång tid utan att vare sig arbetsgivare eller arbetstagare haft incitament att syna och omvärdera anställningssituationen. Förutom att systemet inte överensstämmer med försäkringens funktion som omställningsförsäkring, har den deltidsarbetslöses inkomstutveckling över längre tid på detta sätt hämmats genom att han eller hon inte haft heltidslön. Det nya systemet kommer, enligt utskottets bedömning, att innebära att det blir naturligt för den som kombinerar en deltidstjänst med deltidsersättning att, i samråd med arbetsförmedling och arbetsgivare, redan från första ersättningsdagen planera för hur övergången till heltidsanställning ska kunna ske.

Utskottet konstaterar avslutningsvis att även samhällets kostnad för det nuvarande systemet är betydande. IAF har beräknat deltidsersättningens andel av kostnaden för arbetslöshetsförsäkringen till ca 25 %, motsvarande 8,3 miljarder kronor för år 2004, 7,7 miljarder kronor för år 2005 och 7,3 miljarder kronor för år 2006 (IAF 2006:22, IAF 2007:17). Utskottet finner därför att regeringens förslag är vällovliga även från dessa utgångspunkter. Utskottet ställer sig bakom de förändringar av rammvån som reformerna medför, inklusive de tillfälliga utgiftshöjningar till följd av åtgärder för att mildra övergångseffekter som regeringen föreslår.

Konjunkturberoende program

Propositionen

Mot bakgrund av den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden, främst den kraftigt minskade ungdomsarbetslösheten, bedömer regeringen att behovet av programplatser blir lägre jämfört med bedömningarna i samband med 2007 års ekonomiska vårproposition och i förhållande till antalet programplatser år 2007. I enlighet med vad regeringen aviserat i 2007 års ekonomiska vårproposition kommer omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska programmen emellertid att vara större än vad som bedömdes i budgetpropositionen för 2007. Ökningen uppgår till 18 000 platser med anledning av införandet av jobb- och utvecklingsgarantin, jobbgarantin för ungdomar och instegsjobb. De konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen beräknas till i genomsnitt 94 000 personer per månad under år 2007, varav 5 000 platser avser deltagare med rehabiliteringspenning finansierade under utgiftsområde 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp*. Regeringen beräknar att antalet deltagare i konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska program kommer att uppgå till i genomsnitt 89 000 personer per månad under år 2008. Av dessa beräknas drygt 65 000 platser avse program där aktivitetsstöd eller utvecklingsersättning lämnas. Resterande del av programplatserna utgörs av särskilt anställningsstöd, kvarvarande plusjobb, instegsjobb och 4 000 platser som avser deltagare med rehabiliteringspenning. För åren 2009 och 2010 beräknas ca 91 000 personer vara i konjunkturberoende program.

Utgifterna för jobb- och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar tillsammans med ökningen med anledning av att särskilt anställningsstöd och anställningsstöd för långtidssjukskrivna från år 2008 redovisas under anslag på statsbudgetens utgiftssida i stället för på inkomstsidan, vilket innebär att medlen till konjunkturberoende program ökar. Anslaget ökas även med anledning av att deltidsarbetslösa föräldrar med försörjningsansvar för barn under 18 år får delta i jobb- och utvecklingsgaranti efter det att deras 75 ersättningsdagar med deltidsutfyllnad löpt ut. Samtidigt minskas volymerna i andra insatser på ett sådant sätt att utgiftsökningen för konjunkturberoende program (exklusive deltagarnas ersättning) för år 2008 jämfört med vad riksdagen i december 2006 anslag för år 2007 är 2,3 miljarder kronor och 2,7 respektive 2,8 miljarder kronor för åren 2009 och 2010.

Reformer på arbetsmarknadsområdet som fortfarande belastar statsbudgetens inkomstsida är öppnandet av nystartsjobben till hela den offentliga sektorn, de särskilda, s.k. nyfriskjobben för sjukskrivna och för personer med aktivitets- och sjukersättning och möjligheten för personer som varit deltidsarbetslösa längre än två år att tillfälligt under år 2008 kvalificera sig för nystartsjobb under maximalt ett år. Förändringarna beräknas innebära ökade skatteutgifter på ca 0,3 miljarder kronor för år 2008.

Motionerna

Socialdemokraterna framför i motion Fi277 att det i rådande konjunkturläge krävs en mindre kvantitet än tidigare när det gäller insatser i form av hjälp och stöd för arbetssökande. Fokus måste nu ligga på att rusta de som står allra längst från arbetsmarknaden så att också de kan få jobb. För att lyckas med detta krävs ordentliga insatser. Samtidigt som stora grupper inte kommer in på arbetsmarknaden har många företag svårt att finna kvalificerad arbetskraft. Partiet föreslår att arbetsmarknadspolitiken riktas om så att 20 000 av de platser i arbetsmarknadspolitiska program som regeringen föreslår uppgraderas till kvalificerad arbetsmarknadsutbildning riktad mot bristyrken. För ungdomar föreslås en ny form av kort kvalificerad arbetsmarknadsutbildning: avstampsutbildningar. Dessa avstampsutbildningar ska inte kräva några förkunskaper utan vara öppna för långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år just därför att många av de ungdomar som har gått arbetslösa en längre tid har bristande utbildning. Partiet vill underlätta även för de ungdomar som har olika former av generella utbildningar att finna ett arbete. Därför ska, i samråd med arbetsmarknadens parter, lärlingsplatser och traineeplatser, s. k. introjobb, som ger ungdomar möjligheter att färdigutbildas i ett yrke under kvalificerad handledning utvecklas. För att satsa på att bekämpa arbetslösheten bland dem som står längst från arbetsmarknaden vill Socialdemokraterna införa 15 000 jobb åt långtidsarbetslösa som ger arbetsgivaren 50 % av lönen i subvention plus den nystartssubvention som motsvarar arbetsgivaravgifterna. Socialdemokraterna ser också behov av riktade insatser till äldre arbetslösa och menar att den borgerliga regeringens agerande när det gäller avskaffande av plusjobben är oansvarigt. Partiet vill återinföra plusjobben fram till pension.

Sammantaget innebär förslagen en ökning av anslagsramen med 3,7 miljarder kronor för åren 2008–2010 i förhållande till regeringens förslag.

Vänsterpartiet anser, enligt motion Fi276, att det även i ett gott konjunkturläge finns behov av aktiva insatser för arbetslösa. För att öka de enskildas möjligheter att få varaktiga jobb och i syfte att undvika flaskhalsar på arbetsmarknaden satsas på 10 000 ytterligare platser i yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. En kraftig förstärkning görs också av insatserna för långtidsarbetslösa genom att plusjobben för långtidsarbetslösa över 60 år återinförs och anställningsstöden som skattekrediteringar på inkomstsidan utökas. Anställningsstöden för långtidssjuka förstärks och förbättras och kvalifikationstiden förkortas från två till ett år. Vänsterpartiet lanserar också en särskild satsning på unga långtidsarbetslösa som saknar gymnasieutbildning. Programmet omfattar 2 000 platser per år som ska erbjuda målgruppen möjlighet att skaffa en yrkesutbildning på gymnasienivå.

Sammanlagt innebär förslagen en ökning av anslagsramen med 800 miljoner kronor för år 2008 i jämförelse med regeringens förslag, medräknat att kostnaden för särskilda anställningsstöd och partiets motsvarighet till instegsjobb, anställningsstöd för nyanlända, flyttas till intäktssidan. Av par-

tiets motion på skatteområdet framgår att utgifterna på skatteområdet som beror på föreslagna arbetsmarknadspolitiska insatser beräknas bli ca 2,2 miljarder kronor högre för åren 2008–2010 än vad regeringen föreslår i sina beräkningar.

Enligt *Miljöpartiets* mening i motion Fi278 är det visserligen sant att arbetslösheten minskar och antalet i åtgärder likaså. Men det är tyvärr också sant att den grupp som står längst från arbetsmarknaden inte minskar. I det läget är det oansvarigt att dra ned på åtgärdsprogrammen i den omfattning som regeringen föreslår. Om inte mycket aktiva åtgärder sätts in för att människor ska kunna ta sig ur denna situation riskeras att många aldrig kommer att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden. Miljöpartiet föreslår att minskningen av antalet platser i arbetsmarknadsprogram begränsas till 3 000 platser år 2008 och till 1 000 platser per år 2009 och 2010. Det innebär i jämförelse med regeringens förslag 11 000 fler platser för år 2008 och 6 000 fler platser för åren 2009 och 2010. Av andra motioner från partiet framgår också att platser med starta-egget-bidrag bör ökas.

Sammantaget innebär förslagen en ökning av anslagsramen med 900 miljoner kronor för år 2008 och 750 miljoner kronor för åren 2009–2010 i förhållande till regeringens förslag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att regeringen sedan den tillträdde under hösten 2006 har vidtagit en rad kraftfulla åtgärder för att effektivisera arbetsmarknadspolitiken och tydliggöra arbetslinjen. Omläggningen av politiken innebär ett tydligt fokus på matchningen mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. De arbetsmarknadspolitiska programmen ska i större utsträckning begränsas till att i huvudsak omfatta dem som befinner sig allra längst från arbetsmarknaden. Övergången till arbete för bl.a. dem som har varit arbetslösa en lång tid, långtidssjukskrivna och personer med sjuk- eller aktivitetsersättning (f.d. förtidspensionärer) ska underlättas i syfte att minska utanförskapet.

Kontrasten i förhållande till föregående mandatperiod är enligt utskottets mening slående. Som framgår av nedanstående tabell ökade antalet personer i konjunkturberoende program mellan åren 2003 och 2006 med 10–15 % per år, trots att konjunkturen under samma period var i kraftigt stigande.

Tabell. Konjunkturutveckling och personer i konjunkturberoende program

År	BNP-tillväxt (%), fasta priser	Antal personer i k- beroende program	Andel (%) av arbets- kraften i k-beroende program
2003	1,7	91 973	2,1
2004	4,1	106 197	2,4
2005	2,9	123 150	2,7*
2006	4,2	138 545	3,0

Källa: Konjunkturinstitutet och Ams.

* Från och med AKU april 2005 infördes en helt ny EU-harmoniserad arbetskraftsundersökning. Resultaten från den nya undersökningen är inte helt jämförbara med de tidigare undersökningarna.

Uppgifterna i tabellen illustrerar tydligt inriktningen på den då förda politiken och den tidigare rödgröna majoritetens inställning till arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Utskottet anser det välkommet att alliansregeringen nu brutit med denna politik. Det framstår enligt utskottets mening som välbetänt att antalet arbetsmarknadspolitiska program och insatser reduceras till antalet och flertalet åtgärder minskas i omfattning, då efterfrågan på arbetskraft har ökat kraftigt. Arbetsförmedlingarna ska prioritera förmedling av jobb och inte primärt förmedla arbetsmarknadspolitiska program.

Utskottet välkomnar därför regeringens förslag att i det goda konjunkturläget ytterligare begränsa de generella arbetsmarknadspolitiska programmen, som riskerar att låsa in de arbetssökande som står relativt nära arbetsmarknaden. I stället prioriteras stödinsatser till människor som i större utsträckning fortfarande riskerar att befinna sig i utanförskap: nystartsjobb och jobb- och utvecklingsgaranti för långtidsarbetslösa, nyfriskjobb för långtidsjukskrivna, jobbgaranti för långtidsarbetslösa ungdomar och instegsjobb för nyanlända.

Utskottet vill i sammanhanget också påpeka att de av regeringen föreslagna insatserna har två starka fördelar jämfört med många av de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som nu har avskaffats. De båda garantierna har fördelen att de innehåller individuellt anpassade åtgärder och därför med större precision kan förväntas leda till att den arbetslöses position på arbetsmarknaden förstärks. Nystarts-, nyfrisk- och instegsjobben har fördelen att de leder till riktiga jobb med avtalsenlig lön.

Tyvär kan utskottet konstatera att partierna i sina motioner inte omvärderat sin syn på vilka programvolymerna som är ändamålsenliga i en högkonjunktur. I de alternativa budgetförslagen bjuder partierna över varandra med fler platser i generella konjunkturberoende program, trots att arbetslösheten är rekordlåg, ekonomins tillväxt är fortsatt hög och vissa sektorer lider av arbetskraftsbrist. Utskottet bedömer inte att en återgång till högre programvolymerna är rätt väg i rådande arbetsmarknadssituation och ställer sig därför bakom de förändringar av ramnivån på utgiftsområde 13 som regeringens förslag avseende konjunkturberoende program ger upphov till.

Kommunersättning vid flyktingmottagande

Propositionen

I budgetpropositionen konstaterar regeringen att antalet kommunmottagna flyktingar för år 2008 och framåt beräknas ligga nära nivån för år 2006, vilket innebar en markant ökning jämfört med mottagandet under tidigare år. Ersättningssystemets konstruktion innebär att det högre antalet mottagna åren 2006–2008 får full genomslagskraft på utgifterna fr.o.m. år 2008. I den ekonomiska vårpropositionen för 2007 anvisades på tilläggsbudget extra medel för år 2007 för att finansiera en förstärkt, prestationsberoende ersättning till kommunerna för flyktingmottagandet och en ökad ersättning till kommunerna för mottagandet av ensamkommande barn. Utöver det ingick även anvisning av medel för finansiering av ett förslag till individuella stimulanser i flyktingmottagandet för att öka motivationen för dem som deltar i sfi-undervisningen eller får en snabb arbetslivsetablering. Ett arbete pågår nu för att utveckla ett förslag med inriktning på en s.k. sfi-bonus till flyktingar, skyddsbehövande och anhöriga som inom viss tid efter uppehållstillstånd når en sfi-nivå som bedöms tillräcklig för att kunna få arbete. Inriktningen är att förslaget ska kunna träda i kraft under år 2008. Satsningarna beräknas medföra ökade utgifter med 654 miljoner kronor för år 2008. Motsvarande ökning för åren 2009 och 2010 utgör 708 respektive 432 miljoner kronor.

Motionerna

Ansvaret för flyktingmottagandet måste fördelas mer solidariskt, anser *Socialdemokraterna* i motion Fi277. Därför föreslås ett fempunktsprogram för snabb introduktion. En av dessa punkter är att införa en solidaritetsbonus för att stödja de kommuner som under de senaste åren har tagit en stor del av ansvaret i flyktingpolitiken. Den innebär att de kommuner som har tagit emot flest flyktingar under de senaste fem åren i förhållande till sin kommuns befolkningsstorlek får en 20 % högre schablonersättning vid flyktingmottagande än andra kommuner. Denna solidaritetsbonus innebär i praktiken en omfördelning från de kommuner som inte har tagit sitt ansvar till de kommuner som har gjort det. Bonusen beräknas medföra en utgiftsökning på anslaget på 420 miljoner kronor för år 2008 och 370 respektive 350 miljoner kronor för åren 2009 och 2010 i jämförelse med vad regeringen föreslår.

Enligt *Vänsterpartiets* mening i motion Fi276 är den förstärkning av medlen till kommunernas flyktingmottagande som regeringen föreslår fortfarande otillräcklig. De medel som anvisas inom anslaget bör användas till en generell höjning av schablonersättningen. Därmed avvisas konstruktionen där kommunerna ska ges högre ersättning baserat på den mottagna flyktingens uppvisade resultat i introduktionsprocessen, liksom den s.k. stimulansersättning till individen som regeringen föreslagit. Vänsterpartiet

kräver även att en amnesti ska genomföras i asylprocessen den 1 juli 2008. Förslagen beräknas innebära en samlad anslagshöjning på 500 miljoner kronor för år 2008 i jämförelse med regeringens förslag.

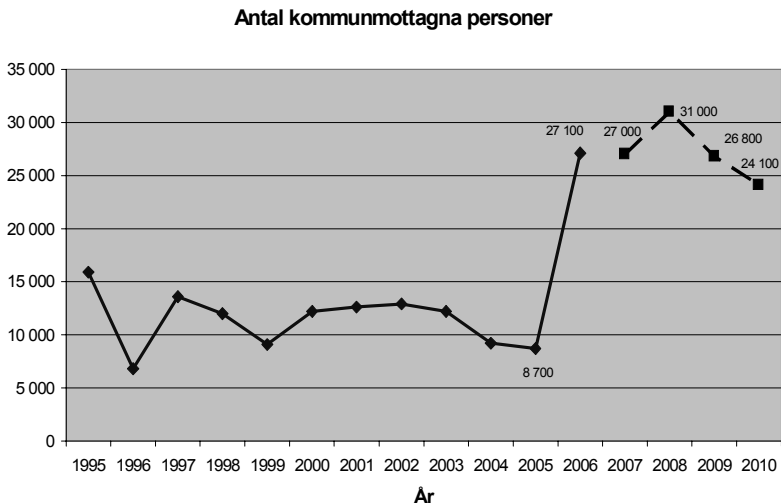
Miljöpartiet anför i motion Fi278 att man inte tror på metoden med individbaserad stimulansersättning som regeringen föreslår. Partiet vill i stället att dessa medel används för att stimulera fler kommuner till flyktingmottagande. Regeringens bedömning att antalet kommunmottagna flyktingar för år 2008 och framåt beräknas ligga nära nivån för år 2006 innebär att många kommuner, särskilt de med stort flyktingmottagande, kommer att få stora och omfattande problem att klara mottagandet på ett för flyktingarna anständigt sätt. Miljöpartiet föreslår att kommunersättningar vid flyktingmottagande ökas med 10 000 kr per flykting. Detta motsvarar en anslagsökning på 380 miljoner kronor per år för perioden 2008–2010 utöver vad regeringen föreslår.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar inledningsvis att Migrationsverket, tidigare Integrationsverket, betalar ut ersättning till kommunerna enligt förordningen (1990:927) om statlig ersättning för flyktingmottagande m.m. Huvuddelen av den statliga ersättningen är en grundersättning om 535 000 kr per år oavsett mottagandets omfattning och en åldersbaserad schablonersättning. Schablonersättningen utbetalas med ett fast belopp per person och är tänkt att täcka kommunens ökade kostnader för, i genomsnitt, tre och ett halvt år. Till det kommer ersättning för faktiska kostnader för försörjningsstöd och vissa andra kostnader för äldre, barn utan vårdnadshavare och personer med funktionshinder.

Efter riksdagsbeslut (prop. 2006/07:100, 2006/07:FiU21) kan Migrationsverket under år 2007 även betala ut extra ersättning enligt förordningen (2007:662) om extra ersättning till kommuner 2007–2009 för att påskynda utlänningsars etablering på arbetsmarknaden till kommuner som träffar avtal med verket om flyktingmottagande avseende perioden 2007–2009. Kommuner som ingår sådant avtal får 10 000 kr per flykting i extra engångsersättning och därutöver 20 000 kr i engångsersättning per flykting i åldern 18–64 år som efter en tolv månadersperiod uppfyllt vissa krav när det gäller arbetsmarknadsanknytning eller resultat i sfi-undervisning.

Utskottet konstaterar att omfattningen av kommunmottagandet av nyanlända i grunden styrs av händelser utanför Sverige. Som framgår av nedanstående diagram ökade antalet kommunmottagna flyktingar och skyddsbehövande i övrigt kraftigt under år 2006, delvis till följd av den tillfälliga utlänningslagstiftning som gällde mellan november 2005 och mars 2006.

Diagram. Antal kommunmottagna personer åren 1995–2010

Källa: Prop. 2007/08:1, vol. 7. Uppgifterna för åren 2007–2010 är prognoser.

Av diagrammet framgår också att mottagandet enligt prognoserna i budgetpropositionen beräknas ligga kvar på en hög nivå för hela perioden 2007–2010. Som regeringen konstaterar innebär ersättningssystemets utformning dessutom att ökningen år 2006 och även år 2007 får fullt genomslag först på anslaget för år 2008. Utskottet finner det mot denna bakgrund väl motiverat att göra de av regeringen föreslagna höjningarna av ramen för utgiftsområde 13 för åren 2008–2010 som motiveras av det ökade trycket på kommunerna.

När det gäller budgeteffekter av *utformningen* av den statliga ersättningen till kommunerna bedömer utskottet att samhällets insatser för att stödja nyanlända vuxna invandrares etablering inte har varit tillräckligt effektiva. Som exempel – hämtade ur Integrationsverkets rapport från år 2007 *Ett förlorat år?* – kan nämnas att sysselsättningsgraden bland dem som deltagit i kommunernas introduktionsprogram efter tolv månader var 7 % för kvinnor och 21 % för män. Bland dem som genomgått kommunernas introduktionsprogram hade 23 % av kvinnorna och 31 % av männen nått godkänd nivå i sfi-undervisningen.

Mot bakgrund av bl.a. dessa resultat anser utskottet det vara tydligt att systemet för kommunersättning i högre grad än tidigare bör ge incitament – såväl för kommunen som för den nyanlände själv – till att den nyanlände får in en fot på arbetsmarknaden. Som utskottet framhöll i samband med behandlingen av den ekonomiska vårpropositionen är därför den av regeringen föreslagna nyordningen för år 2007 med en delvis prestationsbaserad extra ersättning till kommunerna välkommen. Detsamma gäller den aviserade sfi-bonusen till nyanlända som uppnår en viss nivå i undervisningen.

Regeringens incitamentsbaserade kommunersättningsmodell får enligt utskottets bedömning antas vara både effektivare och mindre kostsam än de modeller – med generella höjningar av schablonbeloppet – som förordas av Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom den modell som förordas av Socialdemokraterna, enligt vilken kommuner som tidigare år tagit emot många nyanlända ska tilldelas en högre schablonersättning på bekostnad av övriga kommuner som får en sänkning av det generella statsbidraget. Såvitt utskottet kan bedöma råder bred politisk enighet om det önskvärda i att nya kommuner åtar sig att ta emot nyanlända. Regeringsmodellens positiva incitament bör vara mer verkningsfulla än den socialdemokratiska modellens indirekta bestraffning när syftet är att övertyga fler kommuners innevånare om fördelarna med att öka sitt mottagande av nyanlända.

Utskottets slutsatser

Sammanfattningsvis instämmer arbetsmarknadsutskottet i regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Utskottet anser vidare regeringens förslag till ramnivå för utgiftsområdena 13 och 14 vara väl avvägt och tillstyrker förslaget. Oppositionspartiernas alternativa förslag avvisas därmed. Utskottet anser även att riksdagen vid sitt godkännande av beräkningen av statens inkomster, såvitt avser utskottets beredningsområde, bör följa regeringens, inte oppositionspartiernas, förslag till beräkning.

Stockholm den 23 oktober 2007

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Tomas Tobé (m), Sylvia Lindgren (s), Elisabeth Svantesson (m), Annika Qarlsson (c), Lars Lilja (s), Eva Flyborg (fp), Maria Stenberg (s), Jan Ericson (m), Désirée Pethrus Engström (kd), Anna König Jerlmyr (m), Josefin Brink (v), Ann-Christin Ahlberg (s), Ulf Holm (mp), Patrik Björck (s), Jennie Nilsson (s) och Christer Winbäck (fp).

Avvikande meningar

1. **Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv, m.m. (s)**

Sylvia Lindgren (s), Lars Lilja (s), Maria Stenberg (s), Ann-Christin Ahlberg (s), Patrik Björck (s) och Jennie Nilsson (s) anför:

Det går bra för Sverige. Sysselsättningen stiger och arbetslösheten faller. Ändå biter sig långtidsarbetslösheten fast, inte minst bland ungdomar. Trots den goda konjunkturen har över 7 500 ungdomar varit arbetslösa i mer än tre månader – en ökning med 300 % under regeringens första år vid makten. Vi socialdemokrater menar att det är viktigt att nu ta till vara de möjligheter som högkonjunkturen ger för att bryta långtidsarbetslösheten och investera i Sveriges framtida konkurrenskraft. Regeringens budgetproposition innehåller varken åtgärder för att bryta långtidsarbetslösheten eller strategiska framtidsåtgärder. Därmed försitter regeringen den chans som högkonjunkturen ger att hjälpa dem som står längst från arbetsmarknaden att komma tillbaka till arbete. Även år 2006 var ett starkt år för svensk ekonomi som helhet, inte minst när det gäller arbetsmarknaden. Mellan augusti 2005 och augusti 2006 ökade sysselsättningen med 93 000 personer. Det skedde utan att ersättningen i a-kassan behövde försämras eller att skatterna för höginkomsttagare eller förmögna sänktes.

Vi socialdemokrater anser att det är viktigt att en bred majoritet av löntagarna omfattas av ett fullgott försäkringsskydd vid arbetslöshet. Ersättningar på höga nivåer och villkor i övrigt som är rimliga utifrån den enskildes utgångspunkt gör att människor blir öppnare för den globaliserade ekonomin och vågar gå från det gamla till det nya. Detta är grunden för att försäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring. I årets upplaga av Employment Outlook (2007) pekar OECD också på att en mer generös arbetslöshetsförsäkring tenderar att leda till bättre matchning på arbetsmarknaden eftersom den arbetslöse får bättre ekonomiska förutsättningar att söka efter lämpligt arbete som motsvarar utbildningsnivå och kompetens.

Vi har därför kraftfullt motsatt oss regeringens försämringar i arbetslöshetsförsäkringen, såväl när det gäller nedtrappningen av ersättningsnivån och sänkningen av taket i arbetslöshetsförsäkringen som höjningen av egenavgifterna. Förändringarna har lett till att hundratusentals löntagare har lämnat arbetslöshetskassan och nu står utan ett försäkringsskydd vid arbetslöshet. Dessutom måste arbetslöshetskassorna driva in obetalda avgifter till regeringen.

Nu vill regeringen gå vidare genom att begränsa rätten till a-kassa för dem som arbetar ofrivillig deltid till 75 ersättningsdagar. Försämringen är främst ett hårt slag mot kvinnor. Vi socialdemokrater vill lagstifta så att heltid blir en rättighet och deltid en möjlighet. Andelen otrygga, korta

anställningar har ökat sedan i början av 1990-talet, vilket gör att fler och fler oftare blir arbetslösa i glappet mellan två anställningar. Regeringens förslag om två nya karensdagar i a-kassan slår särskilt hårt mot unga kvinnor. Exempelvis har 59 % av kvinnorna mellan 20 och 24 år en visstidsanställning. Vi anser att tillsvidareanställning ska vara huvudregel på svensk arbetsmarknad. Vi vill därför stärka anställningstryggheten.

Regeringens experimenterande med avgifterna till arbetslöshetsförsäkringen skapar stor oro. Det senaste förslaget ökar differentieringen av avgifterna mellan olika arbetslöshetskassor. Därigenom vill regeringen tydligare visa att arbetslöshetsförsäkringen kostar mer för de yrkesgrupper där arbetslösheten är högre. Vi socialdemokrater ställer inte upp på det synsättet. Arbetslöshetsförsäkringen ska finansieras solidariskt. Vi vill i stället sänka egenavgiften till a-kassorna. Regeringens turer i a-kassefrågorna är märkliga. Först höjer man avgifterna och tvingar människor att gå ur a-kassan. I nästa steg ska ett obligatorium i a-kassan införas för att tvinga människor att betala de höjda avgifterna. Vi föreslår i stället sänkta avgifter till a-kassan och ett nej till en obligatorisk a-kassa. Vi socialdemokrater vill förbättra arbetslöshetsförsäkringen så att de allra flesta får ut 80 % av sin tidigare inkomst. Vi vill höja ersättningsnivån i a-kassan till 80 % och taket till 930 kr per dag. Vi vill även förbättra a-kassan på samma sätt för de människor som både är arbetslösa och sjukskrivna. En bra arbetslöshetsförsäkring gör att den som förlorar sitt jobb kan koncentrera sig på att snabbt söka nytt och inte behöver oroa sig för att behöva gå från hus och hem.

Enligt Finansdepartementets prognoser kommer arbetsmarknaden att fortsätta att utvecklas positivt framöver. Regeringen har dock inte med trovärdighet kunnat visa att utvecklingen är ett resultat av den förda politiken, snarare än en följd av en stark konjunktur. Vi socialdemokrater anser att fokus nu måste ligga på att rusta dem som står längst från arbetsmarknaden så att de kan få arbete. Det handlar om ungdomar som inte får fotfäste på arbetsmarknaden, om dem som är långtidsarbetslösa och om dem som är sjukskrivna och inte kan gå tillbaka till samma arbete som tidigare. Samtidigt som stora grupper inte kommer in på arbetsmarknaden har många företag svårt att hitta kvalificerad arbetskraft. Därför föreslår vi att politiken riktas in på att bygga broar från långtidsarbetslöshet till jobb, inte minst i några av alla de branscher där det råder brist på arbetskraft.

Vi föreslår att arbetsmarknadspolitiken riktas om så att den kvalificerade arbetsmarknadsutbildningen utökas inom de totala programvolymerna. 20 000 av de platser i arbetsmarknadspolitiska program som regeringen föreslår bör uppgraderas till kvalificerad arbetsmarknadsutbildning riktad mot bristyrken. För ungdomar vill vi erbjuda en ny form av kvalificerad arbetsmarknadsutbildning, s.k. avstampsutbildningar. Dessa avstampsutbildningar ska inte kräva några förkunskaper utan vara öppna för långtidsarbetslösa ungdomar mellan 20 och 24 år, just därför att många av de

ungdomar som har gått arbetslösa en längre tid har bristande utbildning. För andra ungdomar är mer utbildning inte ett alternativ; de är redan välutbildade, men de får inte jobb för att de saknar tillräckliga arbetslivsmeriter.

Vi vill på liknande sätt underlätta för de ungdomar som har olika former av generella utbildningar att hitta ett arbete. Vi vill därför, i samråd med arbetsmarknadens parter, utveckla lärlingsplatser och traineeplatser, s.k. introjobb, som ger ungdomar möjligheter att färdigutbildas i ett yrke under kvalificerad handledning.

För långtidsarbetslösa, långtidssjukskrivna och personer med försörjningsstöd vill vi införa 15 000 jobb som ger arbetsgivaren 50 % av lönen i subvention plus den nystartssubvention som motsvarar arbetsgivaravgifterna. Dessutom återinförs plusjobben för äldre fram till pension.

Sverige behöver bli bättre på att välkomna nya svenskar och så snabbt som möjligt tillvarata deras resurser i arbetslivet. Därför föreslår vi ett fempunktsprogram för snabb introduktion, som bl.a. innefattar individanpassad sfi-undervisning, kompletteringsutbildningar för utländska akademiker och yrkesutbildade och en översyn av lagstiftning och ersättningsystem för att göra flyktingmottagandet mer rättvist. Vi vill även införa en solidaritetsbonus för att stödja de kommuner som under de senaste åren tagit en stor del av ansvaret i flyktingpolitiken.

Vi anser att det är viktigt med aktiva insatser för en bättre arbetsmiljö. Inte minst gäller det satsningar på arbetsmiljöinspektörer så att fler inspektioner kan utföras på små och medelstora arbetsplatser och på arbetsplatser med särskilt utsatt arbetsmiljö.

Vilka avvikelser det anförda innebär i förhållande till regeringens förslag framgår av själva yttrandet. Vi tillstyrker Socialdemokraternas förslag i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken, ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 och Socialdemokraternas beräkning av statens inkomster.

2. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv, m.m. (v)

Josefin Brink (v) anför:

Svensk ekonomi fortsätter på flera sätt att gå mycket bra. Arbetslösheten har under det föregående året fortsatt en sjunkande trend och sysselsättningen har ökat. En nyckelfråga är givetvis hur det goda ekonomiska läget ska kunna tillvaratas och hur de växande resurserna ska kunna komma alla till godo och trygga en hög framtida standard. Den politik som presenteras i budgetpropositionen innebär i stället att de problem som finns parallellt med den tillfälligt goda konjunkturen negligeras eller förvärras.

Den största orättvisan i Sverige är fortfarande arbetslösheten. Allas rätt till arbete är en fråga om makt och demokrati, men i dag är full sysselsättning inte längre det främsta målet för den ekonomiska politiken. I stället är det en EU-anpassad politik, byggd på nyliberala teorier, som gäller. Vi befinner oss i en högkonjunktur, men antalet långtidsarbetslösa ungdomar har flerdubblats och många, särskilt ungdomar, har dåliga arbetsvillkor.

Det finns ett konkret behov av att satsa på utbildning, en aktiv arbetsmarknadspolitik och rehabilitering. Regeringen attackerar nu de gemensamma trygghetssystem som måste finnas i ett modernt välfärdssamhälle, men för att känna trygghet behöver vi bra ersättning om vi drabbas av sjukdom eller arbetslöshet. Vi i Vänsterpartiet för en feministisk politik som syftar till att ändra maktförhållandena mellan könen. Denna politik skapar fler arbetstillfällen, ger fler kvinnor rätten till ett heltidsarbete, pressar tillbaka deltidsarbetslösheten och skapar ett tryck för minskade löneskillnader mellan kvinnor och män.

Vi i Vänsterpartiet vill göra en kraftfull satsning på fler anställda i välfärden. Ett riktat sysselsättningsstöd ges till kommuner och landsting som anställer, till avtalsenliga löner, där behoven finns. Därmed skapas utrymme för 150 000 nya jobb under tre år.

Regeringen har redan genomdrivit målmedvetna försämringar av arbetslöshetsförsäkringen. Det har blivit dyrare att vara med i facket genom den avskaffade avdragsrätten. Samtidigt har den s.k. egenavgiften till a-kassan höjts, och regeringen har gjort det svårare att kvalificera sig till försäkringen. Regeringen går nu vidare i sina ambitioner att försvaga fackföreningsrörelsen och urholka den svenska avtalsmodellen. En mycket dramatisk försämring av arbetslöshetsersättningen införs när möjligheterna att erhålla arbetslöshetsersättning på deltid kraftigt begränsas. Den som deltidsstämplar är en person som jobbar deltid mot sin vilja, på grund av att arbetsgivaren bara erbjuder deltidsjobb. Regeringen för en cynisk politik som kommer att ytterligare försämra kvinnors position på arbetsmarknaden och öka de ekonomiska klyftorna mellan kvinnor och män. Argumenten för de två nya karensdagarna i a-kassan förutsätter att människor trivs i arbetslöshet och okynneslämnar sina arbeten, vilket saknar grund i verkligheten. Regeringens införande av en s.k. arbetslöshetsavgift innebär att de sektorer där arbetstagarna är svagast också är de där den fackliga organisationsgraden och deltagandet i arbetslöshetsförsäkringen riskerar att försvagas mest. Dessutom är det uttalade syftet att hålla nere lönerna i sektorer där lönerna redan är låga.

Vi i Vänsterpartiet föreslår i stället förbättringar i försäkringen som innebär lägre avgifter, lägre kvalifikationskrav och bättre inkomstbortfallstäckning. Den högsta dagpenningen i arbetslöshetsförsäkringen och aktivitetsstödet höjs den 30 juni 2008 från 680 till 916 kr per dag de första 100 dagarna, därefter till 866 kr per dag. Från den 30 juni 2008 höjs grundbeloppet från dagens 320 till 420 kr per dag. Ersättningsnivån i aktivitetsstödet höjs på motsvarande sätt.

I ett läge med en stark utveckling på arbetsmarknaden, när det borde vara naturligt att arbetslösheten kunde pressas ned kraftigt över hela linjen, har antalet långtidsarbetslösa ungdomar ökat från 2 170 till 7 800 mellan september 2006 och september 2007. Antalet ungdomar som får arbetsmarknadsutbildning har halverats under samma tidsperiod. Det torde vara uppenbart att långtidsarbetslöshet får andra, betydligt mer allvarliga, effekter än

korttidsarbetslöshet för dem som drabbas. Regeringens avveckling av arbetsmarknadsprogrammen, och med detta även bantningen av den nödvändiga organisation och kompetens som krävs på AMS, kan visa sig ödesdiger när konjunkturen vänder.

I stället för att, som regeringen, koncentrera alla arbetsmarknadspolitiska program till olika former av ”garantier” för långtidsarbetslösa vill vi i Vänsterpartiet satsa på tidiga insatser för de arbetssökande som löper risk att bli långvarigt arbetslösa. För det syftet utökas antalet platser i arbetsmarknadsutbildningar med 10 000. Anställningsstöd införs för nyanlända flyktingar och kraftigt förbättrade anställningsstöd till långtidssjukskrivna som vill börja jobba. För långtidssjukskrivna införs dessutom ett förstärkt högriskskydd, som undantar dem från sjuklöneperioden under första anställningsåret.

Invandrades alltför höga arbetslöshetstal måste bemötas med både insatser mot diskriminering och riktade åtgärder för att stärka deras möjligheter att delta i arbetslivet på lika villkor. Bland annat vill vi i Vänsterpartiet satsa på förbättrad sfi-undervisning som kan kombineras med anställningsstöd och bättre möjligheter att få yrkeskunskaper och examina översatta och värderade. En satsning görs också på mer kvalitativa insatser för långtidsarbetslösa genom att man återinför plusjobben för personer över 60 år, de förstärkta anställningsstöden och programmet Gröna jobb. En särskild utbildningsatsning genomförs för långtidsarbetslösa unga som saknar gymnasieutbildning. Efter utbildningen ska de deltagare som önskar kunna beredas plats på komvux för att läsa in högskolebehörighet.

Den förstärkning av medlen till kommunernas flyktingmottagande som regeringen föreslår är fortfarande otillräcklig. Det krävs ett tydliggörande att alla kommuner ska vara skyldiga att ta emot flyktingar. Dessutom ska ersättningen för flyktingmottagandet höjas för att ge kommunerna de ekonomiska förutsättningar som krävs genom en generell höjning av schablonersättningen. Vi i Vänsterpartiet kräver också att en amnesti ska genomföras i asylprocessen den 1 juli 2008.

Vidare måste arbetsmiljöarbetet stärkas och utvecklas och Arbetsmiljöverket och skyddsombuden ges betydligt mer resurser och bättre verktyg i sitt arbete. För att kunna utveckla och förbättra arbetslivet krävs aktuella kunskaper om utvecklingen. Vi i Vänsterpartiet anser att det behövs en samlad arbetslivsforskning med ett tydligt samhällsuppdrag. Tills vidare avsätts medel för arbetslivsforskning som FAS och Arbetsmiljöverket ska förfoga över.

Jag noterar att utskottsmajoriteten ifrågasätter att en del av Vänsterpartiets satsningar för jobb och välfärd redovisas på statsbudgetens inkomstsida. Vi i Vänsterpartiet avvisar emellertid systemet med utgiftstak för staten, vilket å ena sidan motverkar offensiva välfärdssatsningar, men å andra sidan tillåter ofinansierade skattesänkningar.

Vilka avvikelser det anförda innebär i förhållande till regeringens förslag framgår av själva yttrandet. Jag tillstyrker Vänsterpartiets förslag i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken, ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 och Vänsterpartiets beräkning av statens inkomster.

3. Ramar för utgiftsområdena 13 Arbetsmarknad och 14 Arbetsliv, m.m. (mp)

Ulf Holm (mp) anför:

Sverige befinner sig på toppen av en högkonjunktur. Resursutnyttjandet i ekonomin blir alltmer ansträngt, och det råder redan arbetskraftsbrist i flera branscher. Samtidigt finns det fortfarande hög arbetslöshet i vissa grupper, i synnerhet bland ungdomar och personer med annan etnisk bakgrund än svensk. Människor som står långt från arbetsmarknaden har fortfarande svårt att få arbete. Många personer tvingas dessutom till otrygga anställningsformer och ofrivilligt deltidsarbete.

Delar av regeringens arbetsmarknadspolitik är sympatiska. Det handlar om reformer av arbetsförmedlingen och det uttalade målet att öppna för fler aktörer i arbetsmarknadspolitikerna. Många andra delar är vi i Miljöpartiet starkt kritiska till. I budgetpropositionen för nästa år presenteras nya besparingar tillsammans med ytterligare skattesänkningar. Möjligheten för deltidsarbetslösa att få arbetslöshetsersättning minskas och ersättningen för långtidssjuka försämras. Sammantaget innebär regeringens första år vid makten att de grupper som har det allra sämst ställt fått en ännu svårare ekonomisk situation.

Vi i Miljöpartiet tror inte att de arbetslösa är lata eller att de sjuka fuskar. Grundsynen ska vara att människor vill vara med och delta. Människor som står utanför arbetsmarknaden behöver stöd, kompletterande utbildning och omskolning för att komma tillbaka. Sjuka människor behöver rehabilitering, vård och omsorg för att återigen kunna kliva in på arbetsmarknaden. Det är också en prioriterad fråga att verka för en jämställd arbetsmarknad genom medvetna insatser som syftar till att bryta upp mans- och kvinnodominerade branscher. Detta kommer också att leda till mer jämställda löner och arbetsvillkor i övrigt.

Regeringen föreslår nya besparingar på a-kassan genom att möjligheterna till ersättning vid deltidsarbetslöshet kraftigt försämras och att två nya karensdagar införs i a-kassan. Vi i Miljöpartiet avvisar båda dessa förslag. Tvärtom behövs förstärkningar i arbetslöshetsförsäkringen. Försäkringen bör ge en 80-procentig ersättning utan avtrappning och inte utestänga stora grupper. Studerandevillkoret bör återinföras och reglerna för kvalificering till a-kassan måste förbättras. Genom att regeringen samtidigt genomfört försämringar i försäkringsskyddet och höjt avgiften till försäkringen strömmar nu människor ut ur arbetslöshetsförsäkringen. För att få stopp på denna utveckling föreslår vi en sänkning av avgiften med cirka 70 kr per månad.

Intresset för det nu avskaffade friåret överträffade alla förväntningar. Det visar att det var en bra och efterlängtd reform. Många ville ta chansen att pröva något nytt under ett år. Friåret har således varit positivt för både vikarier och friårstagare. Vi i Miljöpartiet föreslår att friåret återinförs.

Arbetslösheten minskar och antalet i åtgärder likaså. Men tyvärr minskar inte gruppen som står längst från arbetsmarknaden. I det läget är det oansvarigt att dra ned på åtgärdsprogrammen i sådan omfattning som regeringen föreslår och utskottsmajoriteten ställer sig bakom. Om inte mycket aktiva åtgärder sätts in för att klara människor i den gruppen riskeras att många aldrig kommer att ta sig tillbaka till arbetsmarknaden. Det kan gälla allt från omskolning och yrkesutbildning till stödåtgärder. Miljöpartiet föreslår att minskningen av antalet platser i arbetsmarknadsprogram begränsas till 3 000 platser år 2008 och till 1 000 platser per år 2009 och 2010. Det innebär i jämförelse med regeringens förslag 11 000 fler platser år 2008 och 6 000 fler platser per år 2009 och 2010.

Alternativa förmedlingstjänster i exempelvis fackföreningars regi är en intressant ny kanal in på arbetsmarknaden. Fackens lokala kännedom om sina egna medlemmar och villkoren på de lokala arbetsmarknaderna ger dem goda förutsättningar för arbetsförmedlande uppgifter. Mot denna bakgrund bör staten, inom ramen för anslaget till bl.a. arbetsförmedling, ge ekonomiskt stöd till arbetsförmedlingar som drivs av kollektivavtalslutande parter på arbetsmarknaden.

Socialt företagande är ett annat alternativ för att integrera i synnerhet de mest utsatta grupperna både i samhälle och i arbetsliv. Den sociala sektorn kan skapa nya arbetstillfällen och öka arbetskraftsutbudet. De sociala företagens affärsverksamhet är ett medel för att uppnå de sociala målen, och eventuella vinster återinvesteras i verksamheten. Samhällsvinsterna av det sociala företagandet är uppenbara och dokumenterade.

Bristen på jämställdhet är ett av vår tids stora samhällsproblem. Trots att representationen av kvinnor på politiska maktpositioner i Sverige är bland de bästa i världen, genomsyras samhället av strukturella problem som bl.a. försämrar kvinnors rätt till sjukvård, arbete, lika lön och kränker kvinnors rätt till sin kropp och integritet. I Miljöpartiets budgetmotion föreslås bl. a. ökade insatser mot mäns våld mot kvinnor, att resurser tillförs JämO och att en satsning görs för att minska löneskillnaderna i statens förvaltning. Jag ställer mig bakom dessa förslag.

Miljöpartiet har drivit att det måste finnas en politik mot diskriminering och fått gehör för ett ökat stöd till de olika ombudsmännen, att stöd ges för lokalt antidiskrimineringsarbete – i form av bl.a. antidiskrimineringsbyråer – och andra antidiskrimineringsåtgärder. Mitt partis samlingsnamn för denna typ av åtgärder är en politik för lika rättigheter. En politik för lika rättigheter handlar också om att skapa en lagstiftning som är bättre än dagens och samlar samtliga diskrimineringsgrunder. Man bör dessutom

samtidigt täppa igen hål i regelsystemen genom att diskrimineringslagstiftningen vidgas till att omfatta bostadsmarknaden och att mål gällande lagen om diskriminering på arbetsmarknaden avgörs i vanlig domstol.

Jag anser att det är viktigt att fler kommuner solidariskt delar det nationella ansvaret för flyktingmottagandet. Dagens situation, där ett fåtal kommuner tar emot allt fler flyktingar medan andra kommuner inte tar emot en enda, är bekymmersam. Det är viktigt att de anlända flyktingarna så snabbt som möjligt ges chansen att bli aktiva och respekterade i det svenska samhället genom att inträdet på arbetsmarknaden underlättas. Däremot tror vi i Miljöpartiet inte på metoden med individbaserad stimulansersättning som regeringen föreslår, utan vill i stället att dessa medel används för att stimulera fler kommuner till flyktingmottagande. Det viktigaste är att fler nyanlända kommer ut i arbete till anständiga löner och arbetsvillkor i övrigt. Så byggs verklig integration. Kommunersättningar vid flyktingmottagande bör ökas med 10 000 kr per flykting.

Vilka avvikelser det anförda innebär i förhållande till regeringens förslag framgår av själva yttrandet. Jag tillstyrker Miljöpartiets förslag i fråga om riktlinjerna för den ekonomiska politiken, ramarna för utgiftsområdena 13 och 14 och Miljöpartiets beräkning av statens inkomster.